

Hoofdstuk 9

Armoede

Aan de basis van de keuze van de indicatoren ligt een visie op een wenselijke toekomst voor een Vlaamse groot- of centrumstad. Die visie beschrijft over de verschillende domeinen heen wat zou moeten gebeuren of aanwezig zijn om in die gewenste richting te evolueren. We spreken daarom over generieke bekommernissen en intenties. Meer info vind je in de Inleiding, punt 3. De volledig uitgeschreven visie staat op gemeente-en-stadsmonitor.vlaanderen.be

Hoofdstuk 9 bevat indicatoren die evoluties op het vlak van armoede en uitsluiting in kaart brengen. In een leefbare en duurzame stad krijgen kwetsbare en kansarme stadsbewoners kansen aangereikt om zich te ontplooien, een menswaardig leven te leiden en maatschappelijk te participeren. Financiële drempels zijn hierbij een belangrijk aspect, maar ook drempels op vlak van gezondheid, werk en de thuissituatie kunnen zorgen voor een zwakkere maatschappelijke positie. Onderstaande indicatoren geven een indicatie van het aantal stadsbewoners met een zwakkere financiële positie en van het aantal dat effectief problemen ondervindt met het betalen van facturen. Andere indicatoren beschrijven de gezinssituatie met het oog op het detecteren van het risico op kansarmoede bij gezinnen, kinderen en jongeren.

INDICATOR	Link met intenties van de visie			Pagina
FISCALE INKOMENS BENEDEN DE KRITISCHE GRENS	2.1	2.6		376
PERSONEN MET OVERMATIGE SCHULDENLAST	2.6			378
VERHOOGDE TEGEMOETKOMING IN DE ZIEKTEVERZEKERING	2.6			380
ENERGIE-ARMOEDE HUISHOUDENS: AFSLUITINGEN	2.1	2.6		382
ENERGIE-ARMOEDE HUISHOUDENS: BUDGETMETERS	2.1	2.6		384
PERSONEN IN EEN GEZIN MET LAGE WERKINTENSITEIT	2.1	2.6		386
KINDEREN IN EEN GEZIN MET LAGE WERKINTENSITEIT	2.1	2.6		388
KANSARMOEDE-INDEX VAN KIND EN GEZIN	2.6			390
ONDERWIJSKANSARMOEDE-INDICATOR (OKI)	2.6			392
HUISHOUDENS MET BETALINGSMOEILIKHEDEN	2.1	2.6	5.7	394
SUBJECTIEVE ARMOEDE	2.1	2.6	5.7	396

Definitie

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner, het aandeel individuele aangiften onder de 10.000 euro (in %) en het aandeel gemeenschappelijke aangiften onder de 20.000 euro (in %).

In de tabel gaat het om het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner (in nominale waarden). Dat is het quotiënt van het totale netto belastbaar inkomen van alle inwoners in het inkomstenjaar en de bevolking op 1 januari van het jaar dat volgt op het inkomstenjaar. Het netto belastbaar inkomen wordt berekend op basis van de aangiften in de personenbelasting en omvat de belastbare inkomsten uit beroep, vervangingsinkomens, pensioenen, dividenden, het kadastraal inkomen en onderhoudsuitkeringen.

In de grafiek gaat het om het aandeel individuele aangiften met een netto belastbaar inkomen onder de 10.000 euro en het aandeel gemeenschappelijke aangiften met een netto belastbaar inkomen onder de 20.000 euro, ten opzichte van respectievelijk het totaal aantal individuele en het totaal aantal gemeenschappelijke aangiften. Gemeenschappelijke aangiften worden ingediend door gehuwden en wettelijk samenwonenden. Met de belastingplichtigen die door de specifieke aard van hun inkomen (bijvoorbeeld jongeren zonder inkomen) of door hun gezinslasten niet belastbaar zijn en dus een nulaangifte indienen, wordt in de berekeningen voor de grafiek geen rekening gehouden.

Voor meer informatie:

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/fiscale-inkomens>

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden inspanningen geleverd om armoede en uitsluiting te bestrijden (intentie 2.6). Armoede is een complex begrip dat verwijst naar een geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Financiële problemen zijn hier een belangrijk aspect van (intentie 2.1).

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen; zoals [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Subjectieve armoede](#), [Energie-armoede huishoudens: afsluitingen](#), [Energie-armoede huishoudens: budgetmeters](#), [Personen in een gezin met lage werkintensiteit](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#), [Kansarmoede-index Kind en Gezin](#) en [Onderwijskansarmoede-indicator](#).

In het inkomstenjaar 2015 bedroeg het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner in de 13 steden 17.626 euro. Dat ligt lager dan het Vlaamse gemiddelde, maar duidelijk hoger dan het gemiddeld netto belastbaar inkomen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Het gemiddeld netto belastbaar inkomen ligt het hoogst in Leuven, Hasselt, Brugge en Aalst en het laagst in Antwerpen en Genk. Het verschil tussen de hoogst en laagst scorende stad bedraagt ruim 4.700 euro.

Het gemiddeld netto beschikbaar inkomen per inwoner is in de 13 steden tussen 2014 en 2015 in nominale termen beperkt gedaald. Deze daling volgt op een continue stijging tussen 2010 en 2014. Daarmee volgen de 13 steden de trend die zich ook voordeed in het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Als gekeken wordt naar het aandeel individuele aangiften onder de 10.000 euro, blijkt het percentage bij de 13 steden nagenoeg even groot te zijn als het Vlaamse gemiddelde. Het hoogste aandeel individuele aangiften onder de 10.000 euro is te vinden in Genk, het laagste aandeel in Aalst.

Bij de gemeenschappelijke aangiften is het verschil tussen de 13 steden en het Vlaamse gemiddelde groter: in de 13 steden ligt het aandeel gemeenschappelijke aangiften onder de 20.000 euro 3 procentpunten hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Dat aandeel ligt het hoogst in Antwerpen en het laagst in Brugge.

Aandachtspunten

Het gaat hier telkens om het netto belastbaar inkomen. De fiscale netto inkomens komen niet volledig overeen met de werkelijke netto inkomens van de huishoudens. Zo wordt er geen rekening gehouden met de inkomens die vrijgesteld zijn van belastingen (zoals de kinderslagen en het leefloon) of inkomens die worden achtergehouden voor de fiscus (belastingontwijking).

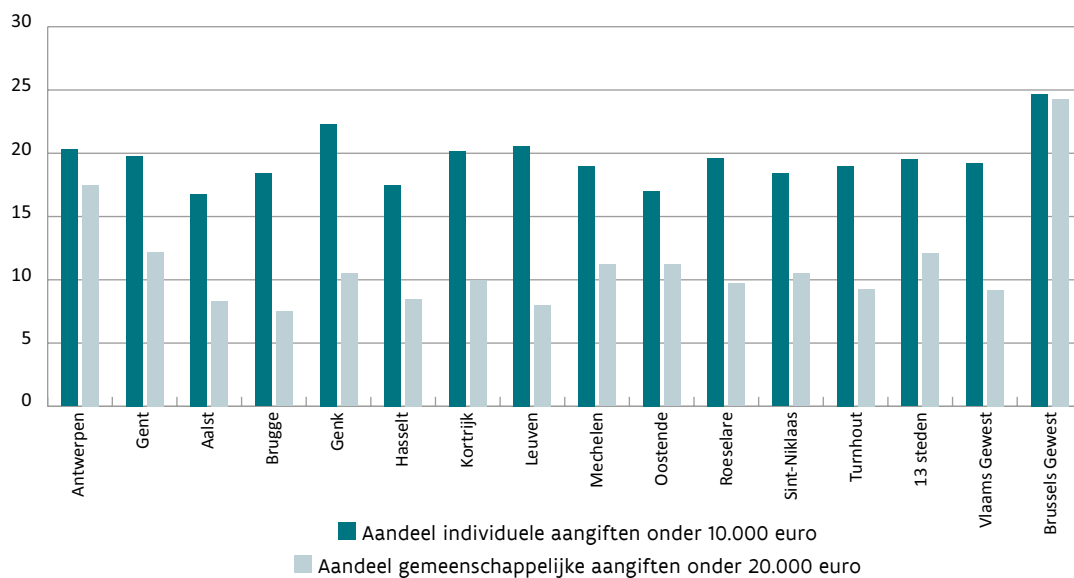
Een individuele of gemeenschappelijke aangifte zegt niets over het aantal personen in het fiscale huishouden aangezien geen rekening gehouden wordt met eventuele kinderen of andere personen ten laste. Tegelijk is het zo dat de twee partners van een ongehuwd of niet wettelijk maar wel feitelijk samenwonend koppel (al dan niet met kinderlast) twee afzonderlijke individuele aangiften moeten indienen.

Gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner, in euro, inkomstenjaren 2008-2015 (aanslagjaren 2009-2016).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Antwerpen	14.273	14.320	14.212	14.455	14.834	15.050	15.615	15.688
Gent	15.913	16.099	15.930	16.462	17.189	17.477	18.013	17.923
Aalst	16.797	17.145	17.154	17.592	18.194	18.412	19.212	19.014
Brugge	16.572	16.927	17.235	17.847	18.442	18.969	19.727	19.724
Genk	13.724	13.847	13.943	14.666	14.807	15.227	16.485	16.160
Hasselt	17.139	17.484	17.558	18.125	18.575	19.106	20.035	20.014
Kortrijk	15.764	15.894	16.114	16.752	17.445	17.892	18.869	18.543
Leuven	17.643	17.906	17.735	18.383	19.302	19.654	20.261	20.401
Mechelen	16.178	16.522	16.465	16.845	17.528	17.907	18.633	18.615
Oostende	15.240	15.629	15.671	16.089	16.733	17.201	17.768	17.808
Roeselare	15.608	15.715	15.890	16.435	17.047	17.493	18.261	18.198
Sint-Niklaas	15.508	15.809	15.840	16.246	16.792	17.016	17.853	17.688
Turnhout	15.634	15.745	15.951	16.291	16.707	16.918	17.628	17.459
Totaal 13 steden	15.510	15.698	15.677	16.112	16.655	16.976	17.662	17.626
Vlaams Gewest	16.199	16.505	16.599	17.146	17.765	18.163	18.949	18.970
Brussels Gewest	12.740	12.746	12.593	12.885	13.312	13.525	13.839	13.831

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Fiscale inkomens beneden de kritische grens, inkomstenjaar 2015 (aanslagjaar 2016), in %.

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

PERSONEN MET OVERMATIGE SCHULDENLAST

Definitie

Aandeel (%) personen van 18 jaar en ouder met overmatige schuldenlast.

Aantal personen dat op 31 december van het jaar bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België (NBB) geregistreerd staat met minstens één wanbetaling voor een consumentenkrediet (verrichtingen op afbetaling en kredietopeningen) of hypothecair krediet, afgesloten door natuurlijke personen voor privédoeleinden, in % van de bevolking van 18 jaar en ouder.

De criteria die aanleiding geven tot de registratie van een wanbetaling zijn:

1. voor de verrichtingen op afbetaling (verkopen op afbetaling, de leningen op afbetaling en de financieringshuren): als 3 termijnbedragen op hun vervaldag niet of onvolledig zijn betaald, als een vervallen termijnbedrag gedurende 3 maanden niet of onvolledig is betaald of als de nog te vervallen termijnbedragen onmiddellijk opeisbaar geworden zijn;
2. voor de kredietopeningen: als een bedrag aan kapitaal en/of totale kosten komt te vervallen en dit niet of onvolledig werd terugbetaald binnen een termijn van 3 maanden, als het kapitaal volledig opeisbaar is geworden en het verschuldigde bedrag niet of onvolledig werd terugbetaald of als het totaal terug te betalen bedrag niet werd terugbetaald binnen de maand na het verstrijken van de nulstellingstermijn;
3. voor de hypothecaire kredieten: als een verschuldigd bedrag niet of onvolledig is betaald binnen 3 maanden na de vervaldag of als een verschuldigd bedrag niet of onvolledig is betaald binnen 1 maand na de ingebrekestelling via een aangetekend schrijven.

In de tabel gaat het om het totale aandeel met een wanbetaling geregistreerde personen, in % van de bevolking van 18 jaar en ouder. In de grafiek gaat het om het aandeel van de verschillende kredietvormen bij de personen met een geregistreerde wanbetaling, in %.

Voor meer informatie: <https://www.nbb.be/nl>

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden sociale uitsluiting en armoede weggewerkt. Cruciaal voor het voorkomen van armoede is het versterken van de inkomenspositie van kwetsbare personen. Deze indicator geeft een aanduiding van de mogelijke financiële armoede in een huishouden en geeft dan ook invulling aan intentie 2.6 'Bestrijden van armoede en uitsluiting'.

Deze indicator is verwant met andere indicatoren die

armoede in kaart brengen, zoals **Fiscale inkomens beneden de kritische grens**, **Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering**, **Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden**, **Betaalbaarheid gezondheidszorg**, **Betaalbaarheid van kinderopvang** en **Huishoudens met betalingsmoeilijkheden**.

Eind 2016 staat 3,7% van de volwassen inwoners van de 13 steden bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank geregistreerd met minstens één wanbetaling voor een consumenten- of hypothecair krediet. Dat aandeel is tussen 2008 en 2016 beperkt gestegen. Het aandeel personen met betalingsachterstand ligt hoger in de 13 steden dan in het totale Vlaamse Gewest, maar duidelijk lager dan in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Antwerpen en Oostende scoren relatief gezien het hoogst, gevolgd door Genk en Gent. Leuven, Brugge, Hasselt, Kortrijk en Roeselare hebben het laagste aandeel personen met betalingsachterstand.

Tussen 2008 en 2016 is het aandeel in de meeste steden licht gestegen. In Kortrijk en Mechelen is het aandeel ongeveer constant gebleven.

Als gekeken wordt naar de aard van kredietvorm waarbij het vaakst wanbetalingen voorkomen, dan gaat het in de 13 steden vooral om kredietopeningen (51% van de geregistreerde wanbetalers) en leningen op afbetaling (36%). 8% van de kredietnemers met minstens 1 niet-gereguleerde achterstallige betaling staat geregistreerd met een wanbetaling op een hypothecair krediet, 5% met een wanbetaling op een verkoop op afbetaling. Die verhouding tussen de verschillende kredietvormen komt in alle 13 steden en in het totale Vlaamse Gewest op ongeveer dezelfde wijze terug.

Aandachtspunten

De term 'overmatige schuldenlast' slaat hier enkel op wanbetalingen volgens de criteria vastgelegd door de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van de Nationale Bank van België. Of deze achterstallen al dan niet in wanverhouding staan tegenover het inkomen wordt bij deze indicator niet beoordeeld. De indicator brengt bovendien maar een deel van de personen met schuldenlast in beeld, namelijk diegenen die geregistreerd staan bij de Centrale voor Kredieten aan Particulieren. Daarbij houdt men enkel rekening met achterstallen als gevolg van consumptie- en hypothecaire kredieten, niet met andere mogelijke achterstallen zoals voor huur, nutsvoorzieningen of gezondheidskosten. Dat gebeurde wel in de survey Stadsmonitor. Daarin werd gevraagd naar achterstallige betaling(en) voor huishuur/afbetaling van de woning, elektriciteit/water/gas/stookolie,

aankopen op afbetaling, gezondheidsuitgaven, schoolkosten of kinderopvang (zie indicator 'Huishoudens met betalingsmoeilijkheden').

Deze indicator betreft alle volwassen personen met

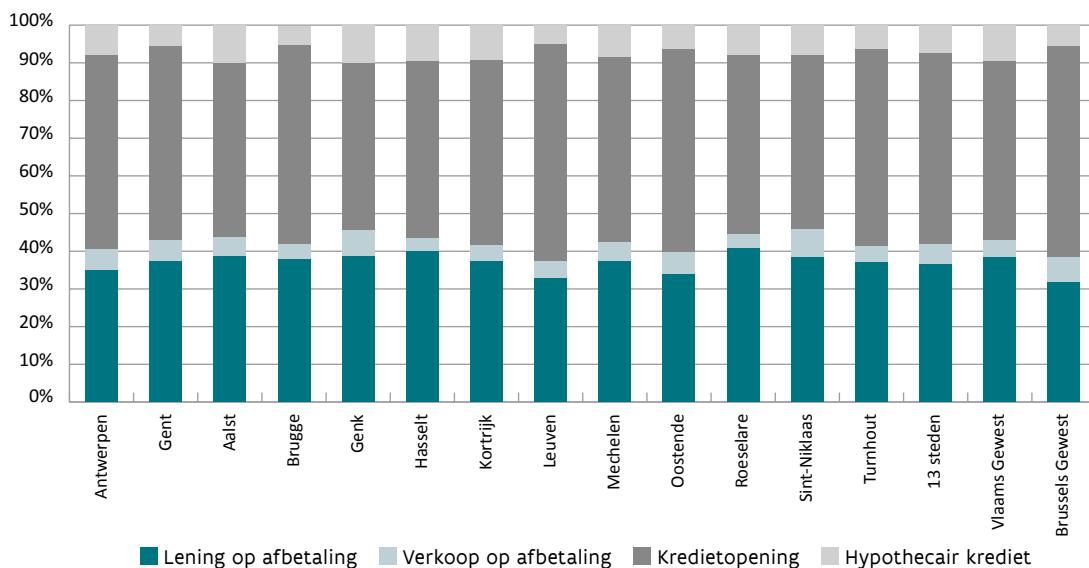
een wanbetaling op hypothecaire leningen en consumentenkredieten. Indien de lening of het krediet werd afgesloten door twee of meer personen, zijn zij allen opgenomen in de cijfers.

Personen met overmatige schuldenlast, van 2008 tot 2016, in % van de bevolking van 18 jaar en ouder.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antwerpen	3,6	3,9	3,9	4,0	4,1	4,2	4,2	4,4	4,4
Gent	3,3	3,5	3,5	3,6	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0
Aalst	3,2	3,2	3,3	3,4	3,5	3,5	3,6	3,8	3,7
Brugge	2,4	2,3	2,4	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6	2,6
Genk	3,2	3,4	3,7	3,7	3,9	4,0	4,1	4,2	4,1
Hasselt	2,2	2,3	2,3	2,5	2,6	2,7	2,6	2,7	2,6
Kortrijk	2,7	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,8	2,8
Leuven	1,9	2,0	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3
Mechelen	3,2	3,2	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,0	3,1
Oostende	3,8	3,9	4,0	4,2	4,1	4,2	4,2	4,4	4,4
Roeselare	2,6	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7	2,7	2,8	2,9
Sint-Niklaas	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0	3,0	3,0	3,2	3,1
Turnhout	3,0	3,1	3,1	3,1	3,3	3,3	3,5	3,7	3,7
Totaal 13 steden	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4	3,5	3,5	3,6	3,7
Vlaams Gewest	2,2	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7
Brussels Gewest	4,3	4,5	4,7	4,8	5,0	5,2	5,3	5,6	5,6

Bron: NBB, Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Aandeel van de kredietvormen bij personen met geregistreerde wanbetaling, in 2016, in %.

Bron: NBB, Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

VERHOOGDE TEGEMOETKOMING IN DE ZIEKTEVERZEKERING

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat geniet van een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering.

Om de toegang tot de gezondheidszorg te verzekeren, bestaat er voor bepaalde groepen de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Het geeft recht op een hogere terugbetaling voor geneeskundige verzorging en geneesmiddelen, een derdebetalersregeling bij artsen die daarmee instemmen en een gunstiger stelsel voor het persoonlijk aandeel (remgeld) in geval van hospitalisatie.

Volgende groepen hebben automatisch recht op de verhoogde tegemoetkoming: personen met een leefloon of gelijkaardige OCMW-hulp (gedurende minstens 3 maanden), met een inkomensgarantie voor ouderen of gewaarborgd inkomen voor bejaarden, met een toelage voor personen met een handicap uitgekeerd door de FOD Sociale Zekerheid, kinderen met een erkende handicap van minstens 66%, niet-begeleide minderjarige vreemdelingen en weeskinderen die beide ouders verloren hebben.

Wie niet automatisch de verhoogde tegemoetkoming geniet, kan een aanvraag indienen onder volgende voorwaarden:

1. op basis van een bijzondere situatie (weduwe/weduwenaar, invalide, gepensioneerde, erkend als persoon met een handicap, al minstens 1 jaar volledig werkloos of in arbeidsongeschiktheid of lid van een eenoudergezin) en een inkomensonderzoek (het huidige gezinsinkomen moet lager zijn dan een bepaald grensbedrag afhankelijk van het aantal gezinsleden)
2. op basis van een inkomensonderzoek (het gezinsinkomen tijdens het voorgaande jaar moet lager zijn dan een bepaald grensbedrag afhankelijk van het aantal gezinsleden) voor de gezinnen die zich niet in één van bovenstaande situaties bevinden maar leven in een gezin met een bescheiden inkomen.

Bij alle categorieën hebben zowel de titularissen als hun personen ten laste recht op de verhoogde tegemoetkoming.

In de tabel is het procentueel aandeel van de totale bevolking opgenomen dat een verhoogde tegemoetkoming geniet. In de grafiek gaat het om het procentueel aandeel van de bevolking per leeftijdsgroep met een verhoogde tegemoetkoming. Het gaat telkens om zowel titularissen als hun personen ten laste en om gegevens op 1 januari van het jaar.

Voor meer informatie:

<http://www.riziv.fgov.be/nl/> en <http://www.ksz.fgov.be/>

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden sociale uitsluiting en armoede weggewerkt op alle domeinen, inclusief gezondheidszorg. Cruciaal voor het voorkomen en bestrijden van armoede is het versterken van de inkomenspositie van kwetsbare personen via aanvullende maatregelen zoals de verhoogde tegemoetkoming. Deze indicator geeft dan ook invulling aan intentie 2.6 'Bestrijden van armoede en uitsluiting'.

Deze indicator is verwant met andere indicatoren die armoede in kaart brengen, zoals [Fiscale inkomens beneden de kritische grens](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#), [Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden](#), [Betaalbaarheid gezondheidszorg](#), [Betaalbaarheid van kinderopvang](#) en [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#).

Begin 2017 geniet 20% van de bevolking van de 13 steden de verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering. Uitgezonderd een kleine daling in 2009 en 2014 is dat percentage tussen 2008 en 2017 onafgebroken gestegen. Het aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming ligt 6 procentpunten hoger in de 13 steden dan in het totale Vlaamse Gewest.

Antwerpen scoort het hoogst, gevolgd door Oostende. Brugge, Leuven, Aalst, Roeselare en Hasselt hebben het laagste aandeel personen met een verhoogde tegemoetkoming.

Bijna een kwart van de kinderen en jongeren (0-24 jaar) in de 13 steden geniet een verhoogde tegemoetkoming. Tussen de steden onderling loopt dat percentage echter sterk uiteen. In Antwerpen gaat het om 35%, in Brugge om 9%. Bij de groep van 25 tot 64 jaar gaat het in de 13 steden om 16% van de bevolking. Ook daar scoort Antwerpen met 22% het hoogst en Brugge met 9% het laagst. Ten slotte heeft in de 13 steden 28% van de bevolking van 65 jaar en ouder een verhoogde tegemoetkoming. Bij deze leeftijdsgroep ligt het percentage het hoogst in Roeselare (36%) en het laagst in Leuven (22%).

Aandachtspunten

De verhoogde tegemoetkoming wordt vaak ook de 'voorkeurregeling' in de ziekteverzekering genoemd.

Bij de beoordeling van de evolutie van deze indicator moet men rekening houden met het feit dat elke verhoging van de inkomensgrens of uitbreiding van de rechthebbende categorieën het aantal gerechtigden op de verhoogde tegemoetkoming doet stijgen.

Niet bij alle groepen die recht hebben op de verhoogde

tegemoetkoming gebeurt de toekenning automatisch. Een aantal groepen die denken recht te hebben op de verhoogde tegemoetkoming, moeten dit statuut zelf

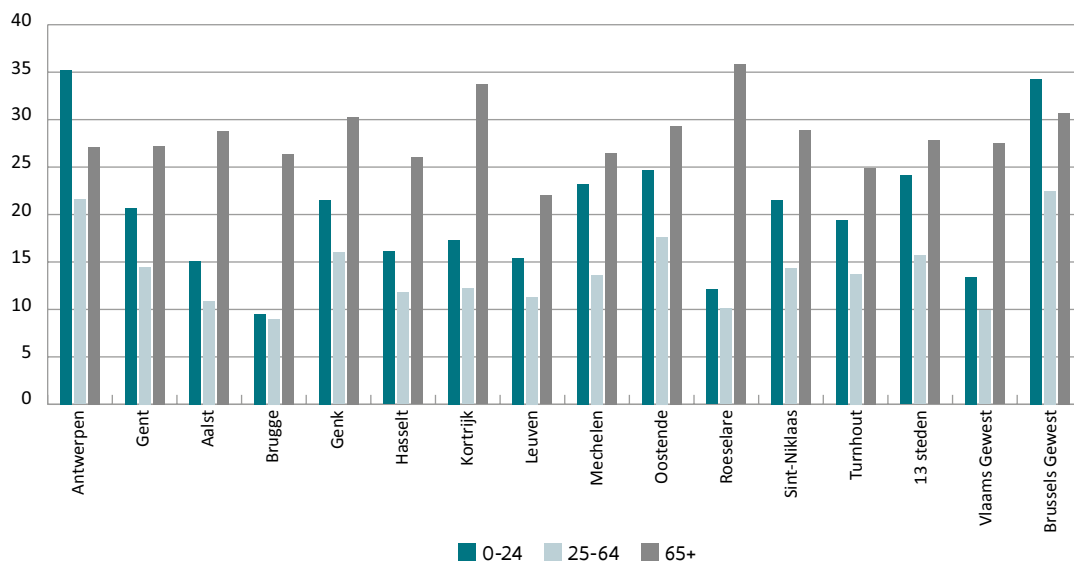
aanvragen. Een bepaald deel van de doelgroep heeft dit nog niet gedaan.

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering, van 2008 tot 2017, in %.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antwerpen	16,3	17,4	18,9	20,8	21,9	22,4	22,5	24,4	25,5	26,7
Gent	15,2	14,6	14,9	16,4	16,7	16,5	16,1	16,9	17,5	18,3
Aalst	12,4	12,4	13,3	14,2	14,6	14,8	14,2	14,6	14,8	15,5
Brugge	12,3	11,6	11,6	12,0	12,2	12,3	12,0	12,0	12,5	13,1
Genk	15,4	15,1	15,7	17,0	18,1	18,6	18,4	19,2	19,8	20,2
Hasselt	13,1	12,4	12,5	13,1	13,5	13,7	13,7	14,6	14,9	15,9
Kortrijk	16,0	15,1	15,5	16,3	16,7	17,1	16,7	17,1	17,5	18,2
Leuven	12,7	11,6	12,0	12,6	13,1	13,1	12,4	13,1	13,2	14,2
Mechelen	16,5	15,8	16,1	17,0	17,6	17,6	17,4	17,8	18,2	18,7
Oostende	18,8	18,0	18,3	19,4	20,2	20,3	20,4	21,0	21,3	22,4
Roeselare	15,5	14,2	14,3	14,8	15,2	15,5	15,0	15,2	15,3	15,8
Sint-Niklaas	15,2	14,4	14,9	16,1	17,0	17,4	17,0	17,7	18,3	19,3
Turnhout	13,7	12,5	13,1	13,7	14,6	15,0	15,2	15,7	16,3	17,4
Totaal 13 steden	15,2	15,0	15,7	17,0	17,7	18,0	17,8	18,7	19,4	20,3
Vlaams Gewest	12,4	11,8	12,0	12,7	13,1	13,3	13,0	13,4	13,7	14,4
Brussels Gewest	17,2	19,4	20,5	22,3	23,8	24,4	24,2	25,6	26,4	27,3

Bron: KSZ, Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering per leeftijdsgroep, in 2017, in %.

Bron: KSZ, Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

ENERGIE-ARMOEDE HUISHOUDENS: AFSLUITINGEN

Definitie

Het aandeel afgesloten toegangspunten elektriciteit (of aardgas) ten opzichte van het aantal toegangspunten elektriciteit (of aardgas) in de stad.

De overheid beschouwt het beschikken over energie als een basisrecht. Om de klant te beschermen is er een specifieke procedure die de leveranciers en de netbeheerders bij wanbetaling moeten volgen. Slechts in erg uitzonderlijke situaties kan de distributienetbeheerder de toevoer van elektriciteit en/of aardgas afsluiten. Om klanten tijdens de winterperiode niet zonder energie te zetten, mag er nooit worden afgesloten in de periode van 1 december tot 1 maart.

Vooraleer de sociale leverancier een gezin mag afsluiten wegens wanbetaling, moet hij het dossier voorleggen aan de lokale adviescommissie (LAC) van de gemeente. In geval van fraude, bij onveiligheid, bij leegstand of als de klant weigert om een contract te tekenen na verhuis, is geen LAC-advies nodig.

Voor meer informatie:

<http://www.vreg.be/nl/sociale-statistieken>

Toelichting

De indicator over het aandeel afsluitingen van elektriciteit en aardgas informeert over het voorkomen van energiearmoede in de stad. Deze indicator geeft invulling aan intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad, waarbij kwetsbare en kansarme mensen kansen aangereikt krijgen om een menswaardig leven te leiden. Daarnaast past de indicator ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Financiële drempels zouden voor niemand een belemmering mogen zijn om te participeren of van voorzieningen en diensten gebruik te maken.

De indicator kan samen gelezen worden met [Energiearmoede huishoudens: budgetmeters](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#), [Betaalbaarheid van het wonen: woonquote](#), [Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden](#) en [Huishoudens met](#)

[betalingsmoeilijkheden](#).

Eind 2016 is er wat het aandeel afsluitingen van elektriciteit betreft gemiddeld weinig verschil tussen de 13 centrumsteden en het gehele Vlaamse Gewest. Het aandeel aardgasafsluitingen ligt gemiddeld wel hoger in de 13 centrumsteden.

Hasselt en Genk kennen het hoogste aandeel elektriciteitsafsluitingen. Het hoogste aandeel aardgasafsluitingen zien we in Oostende, Antwerpen en Hasselt. In Brugge, Turnhout, Roeselare, Sint-Niklaas en Aalst is het aandeel afsluitingen van elektriciteit en aardgas het laagst.

Het aandeel afgesloten toegangspunten voor aardgas ligt hoger dan voor elektriciteit. De schulden bij aardgasafnemers lopen vaak sneller op omdat het aandeel van de aardgaskost in het gezinsbudget meestal hoger is dan de elektriciteitskost. De netbeheerders hebben de indruk dat afnemers ook sneller geneigd zijn hun elektriciteitsrekening te betalen omdat voor verwarming op aardgas alternatieven mogelijk zijn, wat voor elektriciteit niet het geval is.

Tussen 2011 en 2016 is er een duidelijke toename van het aandeel afgesloten toegangspunten, zowel voor elektriciteit als voor aardgas. Dit zowel voor de 13 steden als voor het gehele Vlaamse Gewest.

Er lijkt niet meteen een verband te zijn tussen het aandeel ingeschakelde budgetmeters en de energieprijzen.

Aandachtspunten

Jaarlijks publiceert de VREG een rapport over de uitvoering van de wettelijke procedures voor de sociale openbare dienstverplichtingen. In dit rapport worden cijfergegevens over huishoudelijke afnemers verzameld die jaarlijks verplicht gerapporteerd worden door de distributienetbeheerders en de commerciële energieleveranciers.

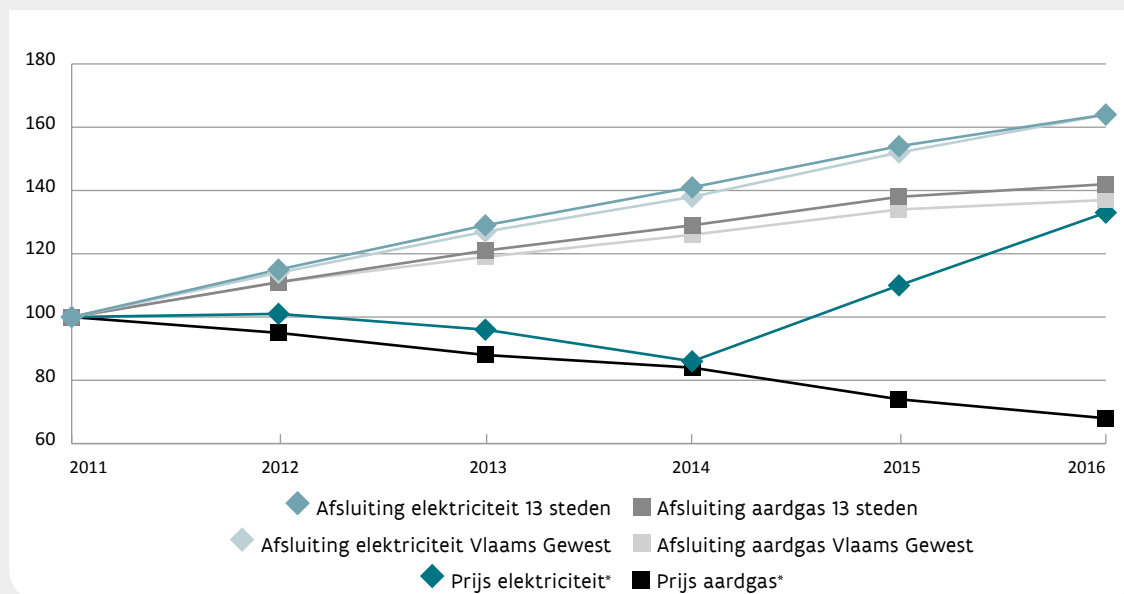

Afgesloten toegangspunten elektriciteit en aardgas, in 2011, 2014 en 2016 (telkens op 31/12), in aantal per 1000 toegangspunten.

	Elektriciteit			Aardgas		
	2011	2014	2016	2011	2014	2016
Antwerpen	9,1	14,2	16,2	21,3	28,6	31,3
Gent	4,3	5,8	6,8	11,6	14,1	15,3
Aalst	4,1	5,3	6,6	8,3	10,1	11,5
Brugge	3,1	4,0	4,7	5,6	6,4	7,4
Genk	18,1	21,6	24,8	10,4	10,6	10,5
Hasselt	17,1	19,7	23,4	21,2	22,6	24,9
Kortrijk	5,3	6,6	7,5	10,3	12,3	13,8
Leuven	3,0	4,4	6,1	12,9	16,6	19,6
Mechelen	3,8	5,5	6,5	9,6	11,2	12,8
Oostende	6,9	9,5	11,7	21,8	32,6	38,2
Roeselare	3,7	5,4	6,8	5,5	7,8	9,3
Sint-Niklaas	3,5	5,3	5,7	8,3	11,4	10,9
Turnhout	3,8	5,5	5,8	6,2	9,0	9,6
Totaal 13 steden	6,9	9,7	11,2	14,4	18,6	20,5
Vlaams Gewest	6,3	8,7	10,3	9,5	12,0	13,1

Bron: VREG.

Aandeel afgesloten toegangspunten elektriciteit en aardgas op 31/12 en prijzen van elektriciteit en aardgas, van 2011 tot 2016, index 2011 = 100.

* Gemiddelde elektriciteits- en aardgasfactuur van huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik in december van het desbetreffende jaar. Bron: VREG.

Definitie

Het aandeel ingeschakelde budgetmeters elektriciteit (of aardgas) ten opzichte van het aantal toegangspunten elektriciteit (of aardgas) in de stad.

Huishoudelijke klanten die door hun commerciële energieleveranciers worden opgezegd (en geen andere leverancier vinden), komen bij hun distributienetbeheerder terecht, die dan als sociale leverancier optreedt. Dit om te voorkomen dat de klant plots zonder energie valt. Indien de klant de facturen van zijn netbeheerder niet correct betaalt en in gebreke wordt gesteld, zal de netbeheerder een budgetmeter plaatsen. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat de klant toch verder energie kan verbruiken maar wordt vermeden dat er een nieuwe schuld ontstaat.

Er bestaan zowel budgetmeters voor elektriciteit als voor aardgas. Het systeem werkt met een betaalkaart die de klant eerst voor een bepaald bedrag moet opladen. De klant kan dan voor het opgeladen bedrag energie verbruiken.

Dankzij de budgetmeter blijft de klant bewust van het energieverbruik. Het zet de klant ertoe aan energie te besparen, waardoor de klant vermijdt dat schulden oplopen. Om redenen van schuldbeheersing zijn klanten vaak zelf vragende partij voor een budgetmeter.

Voor meer informatie:

<http://www.vreg.be/nl/sociale-statistieken>

Toelichting

De indicator over het aandeel ingeschakelde budgetmeters informeert over het voorkomen van energiearmoede in de stad. Deze indicator geeft invulling aan intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad, waarbij kwetsbare en kansarme mensen kansen aangereikt krijgen om een menswaardig leven te leiden. Daarnaast past deze indicator ook binnen intentie 2.1 rond het wegwerken van drempels. Financiële drempels zouden voor niemand een belemmering mogen zijn om te participeren of van voorzieningen en diensten gebruik te maken.

De indicator kan samen gelezen worden met [Energiearmoede huishoudens: afsluitingen](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#), [Betaalbaarheid van het wonen: woonquote](#), [Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden](#) en [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#).

Eind 2016 ligt het aandeel budgetmeters zowel voor elektriciteit als voor aardgas gemiddeld hoger in de 13 centrumsteden dan in het gehele Vlaamse Gewest. Het aandeel budgetmeters ligt het hoogst in Aalst, Gent, Antwerpen, Oostende en Genk (hier vooral de budgetmeters elektriciteit). In Leuven, Hasselt en Brugge is het aandeel budgetmeters het laagst.

Tussen 2011 en 2016 daalt het aandeel budgetmeters elektriciteit in de meeste steden, net zoals in het Vlaamse Gewest. De evolutie van het aandeel budgetmeters aardgas verschilt van stad tot stad, maar het gemiddelde aandeel voor de 13 centrumsteden nam toe tussen 2011 en 2014 om nadien terug te dalen. Het gemiddelde voor het Vlaamse Gewest kende dezelfde evolutie.

Er lijkt niet meteen een verband te zijn tussen het aandeel ingeschakelde budgetmeters en de energieprijzen.

Aandachtspunten

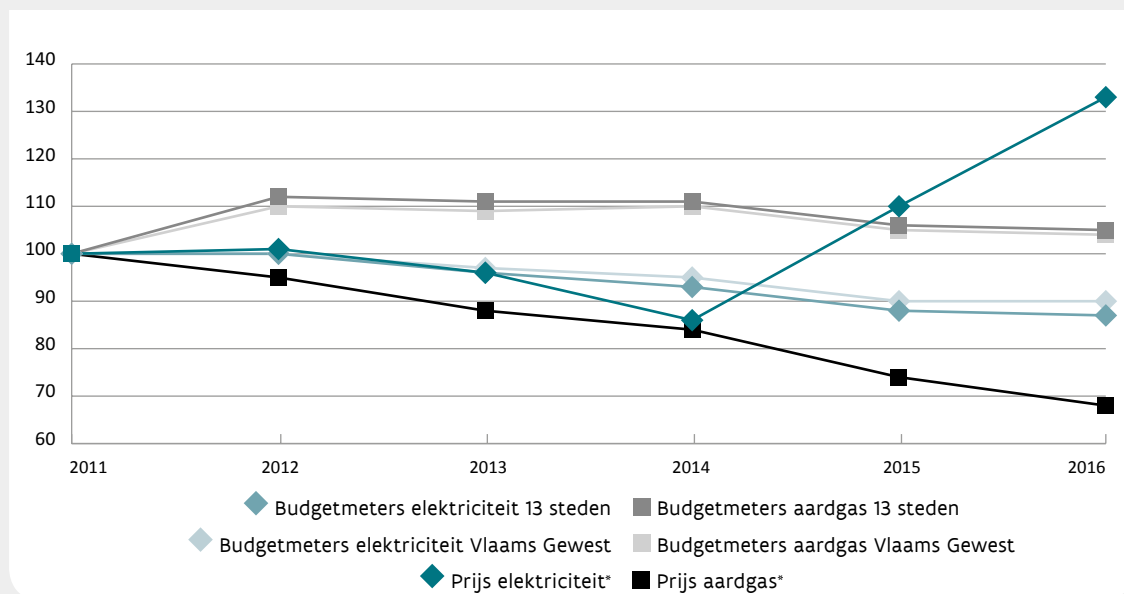
Jaarlijks publiceert de VREG een rapport over de uitvoering van de wettelijke procedures voor de sociale openbare dienstverplichtingen. In dit rapport worden cijfergegevens over huishoudelijke afnemers verzameld die jaarlijks verplicht gerapporteerd worden door de distributienetbeheerders en de commerciële energieleveranciers.

Ingeschakelde budgetmeters elektriciteit en aardgas, in 2011, 2014 en 2016 (telkens op 31/12), in aantal per 1000 toegangspunten.

	Elektriciteit			Aardgas		
	2011	2014	2016	2011	2014	2016
Antwerpen	28,6	26,5	24,2	24,1	27,3	25,2
Gent	29,2	27,9	26,9	24,0	27,3	27,2
Aalst	23,1	25,4	26,3	21,8	28,1	28,0
Brugge	14,1	12,5	11,9	11,6	11,8	11,4
Genk	35,3	30,7	26,7	22,1	20,7	19,4
Hasselt	13,7	12,1	11,8	11,3	10,8	9,5
Kortrijk	26,9	23,3	21,2	20,8	21,4	20,1
Leuven	9,8	8,9	8,4	7,5	7,3	7,0
Mechelen	22,2	18,6	17,1	17,0	18,2	15,9
Oostende	25,3	25,1	23,4	23,9	28,6	26,6
Roeselare	18,0	16,1	14,6	15,1	14,3	13,2
Sint-Niklaas	22,1	23,0	22,4	21,8	25,6	23,9
Turnhout	23,4	22,4	20,4	19,8	20,5	19,8
Totaal 13 steden	24,4	22,8	21,3	20,4	22,7	21,4
Vlaams Gewest	16,4	15,5	14,8	14,7	16,1	15,3

Bron: VREG.

Aandeel ingeschakelde budgetmeters elektriciteit en aardgas op 31/12 en prijzen van elektriciteit en aardgas, van 2011 tot 2016, index 2011 = 100.

* Gemiddelde elektriciteits- en aardgasfactuur van huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik in december van het desbetreffende jaar. Bron: VREG.

PERSONEN IN EEN GEZIN MET LAGE WERKINTENSITEIT

Definitie

Aandeel (%) personen van 0 tot 59 jaar dat leeft in een gezin waarvan de werkintensiteit lager is dan 0,2, op 1 januari van het jaar.

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) registreert de socio-economische positie van de gehele Belgische bevolking. In de nomenclatuur van de socio-economische positie van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de KSZ worden personen beschouwd als werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief of komen in een restcategorie ('andere') terecht. Op huishoudniveau kan worden gekeken hoeveel volwassenen (exclusief studenten tot 25 jaar) in het gezin aan het werk zijn en in welk arbeidsregime. Op basis daarvan wordt een werkintensiteit van het gezin berekend. Deze werkintensiteit varieert tussen 0 (geen enkel volwassen lid van het gezin werkt) tot 1 (alle volwassen leden van het gezin werken voltijds). De gezinnen met een werkintensiteit lager dan 0,2 worden beschouwd als gezinnen met een lage werkintensiteit.

In de tabel is het procentueel aandeel van de personen opgenomen dat leeft in een gezin met lage werkintensiteit. In de grafiek wordt het procentueel aandeel van de personen weergegeven dat leeft in een gezin met lage werkintensiteit per herkomstgroep.

Om de herkomst van een persoon te bepalen worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van de persoon, de eerste in het Rijksregister gekende nationaliteit van de persoon, de eerste nationaliteit van de vader en de eerste nationaliteit van de moeder. Is 1 van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als een persoon van buitenlandse herkomst. Om de personen van buitenlandse herkomst op te delen in verschillende herkomstgroepen wordt eerst gekeken naar de eerste nationaliteit van de vader, daarna naar de eerste nationaliteit van de moeder, de eerste nationaliteit van de persoon en de huidige nationaliteit van de persoon.

Voor meer informatie: <http://www.ksz.fgov.be/>

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden inspanningen geleverd om armoede en uitsluiting te bestrijden (intentie 2.6). Armoede is een complex begrip dat verwijst naar een geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Een lage werkintensiteit en een risico op armoede hangen nauw samen. Het ontbreken van een minimale graad van tewerkstelling is een

drempel om volwaardig maatschappelijk te participeren (intentie 2.1).

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen; zoals [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Fiscale inkomens beneden de kritische grens](#), [Kinderen in een gezin met lage werkintensiteit](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#), [Kansarmoede-index Kind en Gezin](#), [Onderwijskansarmoede-indicator](#) maar ook met tewerkstellingsindicatoren zoals [Werkzaamheidsgraad](#) en [Algemene werkloosheidsgraad](#).

Begin 2016 leefde 17% van de bevolking tot en met 59 jaar in de 13 centrumsteden in een gezin met lage werkintensiteit. Dat aandeel ligt 5 procentpunten hoger in de 13 steden dan in het totale Vlaamse Gewest. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest scoort nog opvallend hoger. Het aandeel personen in een huishouden met lage werkintensiteit ligt daar dubbel zo hoog als in de 13 steden. Van de centrumsteden scoren Antwerpen en Genk het hoogst, gevolgd door Oostende. In Brugge en Roeselare liggen de percentages het laagst.

Algemeen genomen is het aandeel personen in een gezin met lage werkintensiteit in de 13 steden gestegen tussen 2009 en 2011. In 2012 en 2013 lag dat aandeel weer iets lager dan in 2011. Sinds 2014 blijft het percentage min of meer stabiel, net onder het niveau van 2011. In alle steden is het aandeel personen in een gezin met lage werkintensiteit tussen 2009 en 2016 gestegen. Gemiddeld gaat het om een stijging van 2 procentpunten. In Genk is die stijging het grootst (5 ppt.).

Het aandeel personen in een gezin met lage werkintensiteit verschilt sterk naar herkomstgroep. In de 13 steden leven 10% van de personen van Belgische herkomst in een gezin met lage werkintensiteit. Bij de personen van niet-EU-herkomst ligt dat aandeel 3 keer hoger (30%). De personen van EU-herkomst nemen in alle steden een positie tussen de 2 andere herkomstgroepen in.

Aandachtspunten

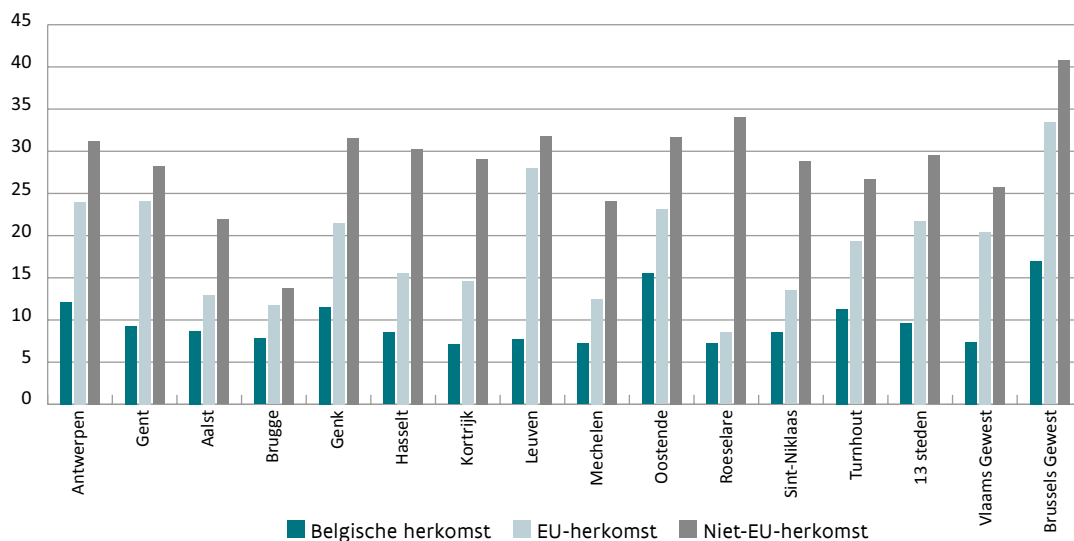
Een aantal groepen die klassiek als werkend worden beschouwd, worden door de KSZ niet als zodanig geregistreerd omdat zij geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid. Het gaat onder meer om uitgaande grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid, internationale ambtenaren en diplomaten. In bepaalde regio's (zoals de grensgebieden of de rand rond Brussel) moet daarmee bij de interpretatie van de gegevens rekening gehouden worden.

Personen in een gezin met lage werkintensiteit, van 2009 tot 2016, in %.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antwerpen	19,3	21,4	22,6	22,2	22,2	22,4	22,5	21,9
Gent	15,8	17,3	17,7	16,7	16,0	16,3	16,2	16,1
Aalst	10,1	11,1	11,3	11,0	11,2	11,7	11,7	11,4
Brugge	7,6	8,2	8,0	8,1	8,1	8,5	8,7	8,6
Genk	16,6	20,4	18,9	17,8	18,5	19,2	19,4	21,2
Hasselt	10,8	11,6	11,7	11,5	11,9	12,3	12,1	12,5
Kortrijk	10,7	12,1	12,2	11,9	11,6	11,8	11,6	11,2
Leuven	15,6	16,5	17,4	16,6	16,1	15,9	16,0	16,0
Mechelen	12,1	13,6	13,6	13,1	13,0	13,2	13,0	12,8
Oostende	16,4	17,7	18,3	18,2	18,5	19,1	19,6	19,3
Roeselare	8,2	8,8	9,5	9,1	9,4	9,9	9,8	9,9
Sint-Niklaas	10,8	11,8	12,4	12,3	12,6	13,2	13,2	13,7
Turnhout	13,6	15,1	15,7	15,0	15,2	15,4	15,6	15,5
Totaal 13 steden	14,8	16,4	17,0	16,5	16,5	16,8	16,8	16,7
Vlaams Gewest	10,4	11,3	11,4	11,2	11,2	11,5	11,5	11,4
Brussels Gewest	32,0	33,1	34,6	34,4	34,1	34,1	34,1	33,4

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Personen in een gezin met lage werkintensiteit per herkomstgroep, in 2016, in %.

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen.

KINDEREN IN EEN GEZIN MET LAGE WERKINTENSITEIT

Definitie

Aandeel (%) personen van 0 tot 17 jaar dat leeft in een gezin waarvan de werkintensiteit lager is dan 0,2, op 1 januari van het jaar.

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) registreert de socio-economische positie van de gehele Belgische bevolking. In de nomenclatuur van de socio-economische positie van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de KSZ worden personen beschouwd als werkend, werkzoekend of niet-beroepsactief of komen in een restcategorie ('andere') terecht. Op huishoudniveau kan worden gekeken hoeveel volwassenen (exclusief studenten tot 25 jaar) in het gezin aan het werk zijn en in welk arbeidsregime. Op basis daarvan wordt een werkintensiteit van het gezin berekend. Deze werkintensiteit varieert tussen 0 (geen enkel volwassen lid van het gezin werkt) tot 1 (alle volwassen leden van het gezin werken voltijds). De gezinnen met een werkintensiteit lager dan 0,2 worden beschouwd als gezinnen met een lage werkintensiteit.

In de tabel is het procentueel aandeel van de kinderen opgenomen dat leeft in een gezin met lage werkintensiteit. In de grafiek wordt het procentueel aandeel van de kinderen weergegeven dat leeft in een gezin met lage werkintensiteit per huishoudtype.

Voor meer informatie: <http://www.ksz.fgov.be/>

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden inspanningen geleverd om armoede en uitsluiting te bestrijden (intentie 2.6). Armoede is een complex begrip dat verwijst naar een geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Een lage werkintensiteit en een risico op armoede hangen nauw samen. Het ontbreken van een minimale graad van tewerkstelling is een drempel om volwaardig maatschappelijk te participeren (intentie 2.1).

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen; zoals [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Fiscale inkomens beneden de kritische grens](#), [Personen in een gezin met lage werkintensiteit](#), [Personen met](#)

[overmatige schuldenlast](#), [Kansarmoede-index Kind en Gezin](#), [Onderwijskansarmoede-indicator](#) maar ook met tewerkstellingsindicatoren zoals [Werkzaamheidsgraad](#) en [Algemene werkloosheidsgraad](#).

Begin 2016 leefde 17% van de kinderen in de 13 centrumsteden in een gezin met lage werkintensiteit. Dat aandeel ligt 6 procentpunten hoger in deze steden dan in het totale Vlaamse Gewest. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest scoort nog opvallend hoger. Het aandeel kinderen in een huishouden met lage werkintensiteit ligt daar dubbel zo hoog als in de 13 steden. Van deze steden scoort Antwerpen het hoogst, gevolgd door Genk en Oostende. In Brugge en Roeselare liggen de percentages het laagst.

Algemeen genomen is het aandeel kinderen in een gezin met lage werkintensiteit in de 13 steden gestegen tussen 2009 en 2011. In 2012 en 2013 lag dat aandeel weer iets lager dan in 2011. Sinds 2014 blijft het percentage min of meer stabiel op het niveau van 2011. In nagenoeg alle 13 steden is het aandeel kinderen in een gezin met lage werkintensiteit tussen 2009 en 2016 gestegen. Enkel in Gent en Mechelen is dat niet het geval.

Het aandeel kinderen in een gezin met lage werkintensiteit verschilt sterk naar huishoudtype. In de 13 steden leven 13% van de kinderen die wonen in een tweoudergezin in een gezin met lage werkintensiteit. Bij de kinderen in een eenoudergezin ligt dat aandeel bijna 3 keer hoger (35%). Bij de kinderen in tweoudergezinnen liggen de percentages het hoogst in Antwerpen en Genk. In Brugge ligt dat aandeel het laagst. Ook bij de kinderen in een eenoudergezin scoren Antwerpen en Genk het hoogst en Brugge het laagst.

Aandachtspunten

Een aantal groepen die klassiek als werkend worden beschouwd, worden door de KSZ niet als zodanig geregistreerd omdat zij geen band hebben met de Belgische sociale zekerheid. Het gaat onder meer om uitgaande grensarbeiders, personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid, internationale ambtenaren en diplomaten. In bepaalde regio's (zoals de grensgebieden of de rand rond Brussel) moet daarmee bij de interpretatie van de gegevens rekening gehouden worden.

Kinderen in een gezin met lage werkintensiteit, van 2009 tot 2016, in %.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antwerpen	19,9	22,4	23,4	22,8	22,9	23,3	23,6	23,2
Gent	15,5	17,0	17,3	15,9	15,2	15,3	15,2	15,4
Aalst	9,0	10,8	11,1	10,5	10,7	11,4	11,2	10,9
Brugge	5,3	6,0	5,8	5,8	5,8	6,2	6,6	6,5
Genk	14,9	19,0	17,7	16,7	17,4	18,8	19,1	20,8
Hasselt	9,4	10,2	9,9	9,7	10,7	10,9	10,6	11,2
Kortrijk	9,8	11,0	11,9	11,7	11,4	11,6	11,4	11,3
Leuven	9,8	10,2	10,5	9,9	10,1	10,1	10,3	10,4
Mechelen	13,3	14,9	14,7	13,9	13,5	14,1	13,5	12,9
Oostende	14,3	16,5	17,5	17,0	17,9	18,6	19,1	18,7
Roeselare	6,3	7,1	8,3	7,8	8,4	9,0	8,9	8,9
Sint-Niklaas	10,5	11,5	12,8	12,4	13,0	14,3	14,3	14,2
Turnhout	12,8	14,8	15,1	14,3	14,8	14,9	15,1	15,7
Totaal 13 steden	14,2	16,1	16,7	16,1	16,2	16,6	16,8	16,7
Vlaams Gewest	8,9	9,9	10,2	10,0	10,1	10,5	10,6	10,6
Brussels Gewest	32,2	33,1	34,2	33,6	33,7	33,8	33,7	33,0

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Kinderen in een gezin met lage werkintensiteit, per huishoudtype, in 2016, in %.

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen.

KANSARMOEDE-INDEX KIND EN GEZIN

Definitie

Aandeel (%) geboorten in een kansarm gezin.

Aantal kinderen geboren in een kansarm gezin volgens de criteria van Kind en Gezin in jaar x, x-1 of x-2 en die wonen in de gemeente op 31/12 van jaar x ten opzichte van het totaal aantal kinderen geboren in die 3 jaar en die wonen in de gemeente op 31/12 van jaar x, uitgedrukt in percentages.

De regioteamleden van Kind en Gezin toetsen bij elke geboorte de situatie van het gezin aan 6 criteria: het maandinkomen van het gezin, de arbeidssituatie van de ouders, de opleiding van de ouders, de huisvesting, de ontwikkeling van de kinderen en de gezondheid. Een gezin wordt als kansarm beschouwd als het op minstens 3 van de 6 criteria zwak scoort.

In de tabel is het procentueel aandeel geboorten in een kansarm gezin ten opzichte van het totaal aantal geboorten opgenomen. In de grafiek wordt het procentueel aandeel geboorten weergegeven in gezinnen die zwak scoren op de 3 sociaal-economische criteria (inkomen, arbeidssituatie en opleiding) en gezinnen die zwak scoren op minstens 5 van de 6 criteria.

Voor meer informatie: <https://www.kindengezin.be/>

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden inspanningen geleverd om armoede en uitsluiting te bestrijden (intentie 2.6). Armoede is een complex begrip dat verwijst naar een geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Dit komt duidelijk aan bod in de criteria die Kind en Gezin hanteert om kansarmoede af te bakenen. Ze geven diverse drempels aan die er voor kunnen zorgen dat kinderen zich niet volwaardig kunnen ontplooiën en maatschappelijk participeren (intentie 2.1).

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen; zoals [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Fiscale inkomens beneden de kritische grens](#), [Energie-armoede huishoudens: afsluitingen](#), [Energie-armoede huishoudens: budgetmeters](#), [Personen in een gezin met lage werkintensiteit](#), [Kinderen in een gezin met lage werkintensiteit](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#) en [Onderwijskansarmoede-indicator](#).

In 2016 lag de kansarmoede-index van Kind en Gezin in het totaal van de 13 steden op 22%. Dat betekent dat iets meer dan één op de 5 geboorten in de 13 steden plaats vindt in een kansarm gezin. Tussen 2008 en 2016

is de index duidelijk gestegen. Het aandeel kansarme geboorten ligt in 2016 bijna dubbel zo hoog in de 13 steden als in het totale Vlaamse Gewest. Genk en Oostende scoren het hoogst, kort gevolgd door Antwerpen. Aalst, Brugge, Hasselt en Mechelen kennen het laagste aandeel geboorten in kansarme gezinnen.

Voor alle 13 steden samen vond in 2016 14% van de geboorten plaats in een gezin dat zwak scoort op de 3 sociaal-economische criteria (inkomen, arbeidssituatie en opleiding) en 4% in een gezin dat zwak scoort op minstens 5 van de 6 criteria. Die aandelen liggen telkens ongeveer dubbel zo hoog in de 13 steden als in het gehele Vlaamse Gewest. Bij de geboorten in gezinnen die zwak scoren op de 3 sociaal-economische criteria kennen Oostende, Genk, Antwerpen en Gent de hoogste percentages. Brugge, Aalst, Hasselt en Mechelen scoren het laagst. Het aandeel geboorten in een gezin dat zwak scoort op minstens 5 van de 6 criteria ligt het hoogst in Sint-Niklaas, Oostende, Gent en Antwerpen en het laagst in Aalst.

Aandachtspunten

De gegevens van deze indicator zijn gebaseerd op een subjectieve beoordeling van de situatie van het gezin door de plaatselijke regioteamverantwoordelijken van Kind en Gezin. Dat kan zorgen voor enige variatie in de scores tussen de verschillende steden. Om een correcte en relevante datakwaliteit te waarborgen, krijgen de regioteamleden geregeld opleiding over de registratiemethode. Daarnaast is er controle op foutieve registraties en niet ingevulde gegevens om te komen tot een zo volledig mogelijke gegevensregistratie. Jaarlijks vindt er ook een uitgebreide screening plaats en wordt feedback gegeven aan de regio's.

Kinderen die niet in Vlaanderen geboren zijn maar er wel wonen, worden toch meegeteld in de berekening van de index.

De gegevens hebben enkel betrekking op de geboorten in gezinnen die begeleid worden door Kind en Gezin. In het Vlaamse Gewest gaat het om ongeveer 97% van alle geboorten. In de gemeenten dicht bij de taalgrens en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is het aandeel opgevolgde gezinnen lager omdat daar een deel van de gezinnen niet voor de dienstverlening van Kind en Gezin kiest maar voor haar Franstalige tegenhanger. Daarom werden hier geen cijfers opgenomen voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Het aantal geboorten volgens Kind en Gezin ligt hoger dan het officiële geboortecijfer omdat Kind en Gezin ook geboorten begeleidt in gezinnen zonder geldige verblijfsdocumenten en bij kandidaat-vluchtelingen.

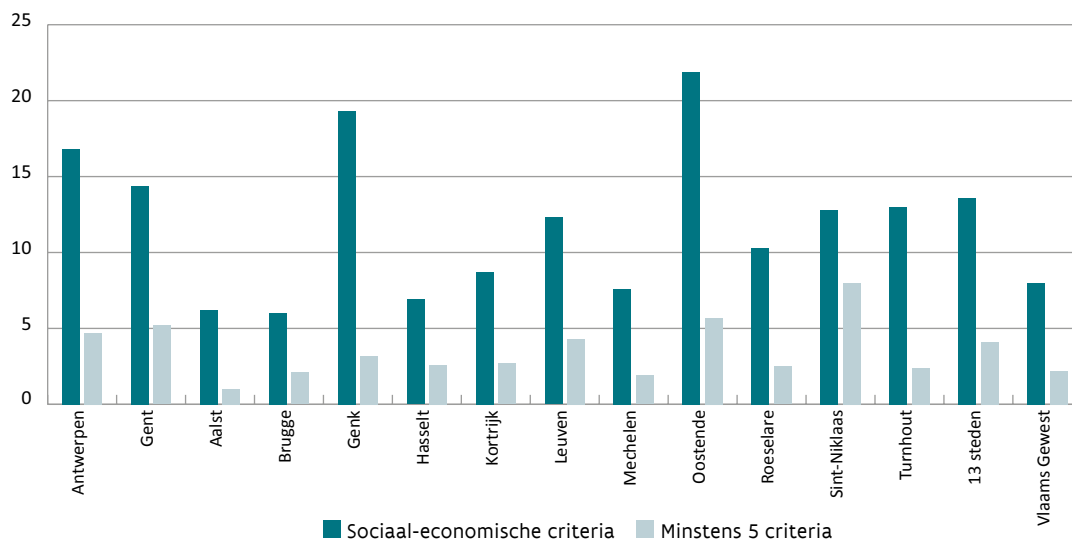

Kansarmoede-index van Kind en Gezin, van 2008 tot 2016.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antwerpen	23,4	22,8	22,7	24,0	25,1	26,1	26,4	27,1	27,7
Gent	15,0	15,1	15,4	18,2	20,3	22,7	22,6	22,2	21,6
Aalst	6,5	6,9	7,2	7,3	7,2	8,8	10,4	10,4	9,4
Brugge	4,0	4,3	5,6	7,4	7,7	8,2	7,1	10,1	9,6
Genk	19,5	19,4	17,6	18,1	18,1	21,8	24,3	27,3	29,9
Hasselt	6,8	7,3	8,4	9,9	10,4	10,2	9,4	9,3	11,9
Kortrijk	7,0	7,5	9,8	14,4	18,0	17,6	15,4	13,0	17,4
Leuven	10,5	13,5	14,6	14,8	13,3	13,8	15,1	17,7	20,2
Mechelen	13,5	13,5	14,1	14,2	13,2	13,0	11,5	11,8	12,4
Oostende	11,2	12,0	16,1	21,3	26,7	27,4	25,0	26,1	29,6
Roeselare	5,8	6,8	8,6	11,4	13,6	14,5	14,5	13,1	14,6
Sint-Niklaas	6,7	8,1	8,7	12,1	14,0	16,4	16,9	18,7	19,6
Turnhout	11,3	10,6	10,9	13,7	17,6	19,8	17,5	21,0	23,5
Totaal 13 steden	15,4	15,6	16,1	17,9	19,2	20,4	20,3	21,0	21,8
Vlaams Gewest	7,9	8,2	8,6	9,7	10,5	11,2	11,4	12,1	12,8

Bron: Kind en Gezin.

Aandeel geboorten in een gezin dat zwak scoort op de 3 sociaal-economische criteria (inkomen, arbeidssituatie en opleiding) en op minstens 5 criteria, in 2016, in % van totaal aantal geboorten.

Bron: Kind en Gezin.

ONDERWIJSKANSARMOEDE-INDICATOR (OKI)

Definitie

De onderwijskansarmoede-indicator (OKI) voor het gewoon lager onderwijs is het aantal leerlingenkenmerken (er zijn er in totaal 4) waarop de leerlingen lager onderwijs aantikken, gedeeld door het totaalaantal leerlingen lager onderwijs (naar woonplaats van de leerlingen).

De OKI in het gewoon lager onderwijs is de verhouding van het aantal leerlingenkenmerken waarop de leerlingen van het gewoon lager onderwijs met woonplaats in de stad aantikken, gesommeerd over deze leerlingen (teller), en het totaalaantal leerlingen van het gewoon lager onderwijs met woonplaats in de stad (noemer). Als een leerling aantikt op geen enkel kenmerk wordt hij in de teller niet meegeteld, als hij aantikt op 1 kenmerk eenmaal in de teller, als hij aantikt op 2 kenmerken tweemaal, enzovoort. Aangezien er vier leerlingenkenmerken zijn (zie hieronder) is de OKI een getal tussen 0 (geen kansarmoede) en 4 (extreme kansarmoede).

De voornoemde leerlingenkenmerken geven het risico op kansarmoede weer. Het zijn:

1. Laag opleidingsniveau van de moeder: de moeder heeft maximaal lager secundair onderwijs afgewerkt.
2. Thuis taal niet-Nederlands: gezinstaal is niet onderwijstaal
3. Schooltoelage
4. Buurt met hoge mate van schoolse vertraging bij 15-jarigen met minstens 2 jaar schoolse vertraging.

Voor meer informatie:

<http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/welke-gegevens-vind-je-in-dataloep#Leerlingenkenmerken>

Toelichting

Deze indicator illustreert intentie 2.6 rond het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting in de stad. In een leefbare en duurzame stad krijgen alle kwetsbare en kansarme mensen kansen aangereikt om een menswaardig leven te leiden. Het gaat daarbij niet enkel om het remediëren van zwakkere posities, maar vooral om het versterken van mensen door empowerment en sociale stijging.

Deze indicator kan gelezen worden samen met [Kansarmoede-index Kind en Gezin](#), [Kinderen in een gezin met lage werkintensiteit](#) en [Vroegtijdig schoolverlaten](#).

In de 13 steden bedraagt de OKI 1,54 in het schooljaar 2015-2016, dat is bijna dubbel zo hoog als in het Vlaamse Gewest (0,81). Het aandeel leerlingen met thuis taal niet-Nederlands bedraagt in de 13 steden 29,7%, met laag opleidingsniveau moeder 32,9%, met schooltoelage 37,5% en in een buurt met hoge schoolse vertraging 53,7%. Ook deze cijfers liggen veel hoger dan de Vlaamse cijfers, maar minder hoog dan de cijfers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Tussen de 13 steden varieert de OKI van 0,49 (Brugge) tot 2,15 (Antwerpen). Ook in Mechelen, Gent en Genk ligt de OKI hoog. Naast Brugge ligt hij laag in Roeselare, Hasselt en Leuven. Ook voor de onderliggende stellingen (thuis taal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau moeder, schooltoelage en buurt met hoge schoolse vertraging) heeft Brugge de laagste (gunstigste) en Antwerpen de hoogste (minst gunstige) waarden.

De OKI-cijfers stijgen over het algemeen licht door de tijd. In Brugge, Genk en Hasselt dalen ze echter licht.

Aandachtspunten

In de rapporten met leerlingenkenmerken worden alle leerlingen opgenomen die op 1 februari van het betreffende schooljaar ingeschreven zijn in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. We nemen de leerlingen uit het gewoon lager onderwijs. Leerlingen uit het buitengewoon onderwijs zijn niet opgenomen. De leerlingenkenmerken zijn immers niet beschikbaar voor het buitengewoon onderwijs.

Er zijn factoren die ervoor zorgen dat de totalen een (beperkt) aantal eenheden kunnen verschillen met totalen in andere rapporten. Zo vermeldt de Stadsmonitor enkel leerlingen in het Nederlandstalig onderwijs terwijl andere rapporten ook de leerlingen omvatten die in het Franstalig taalregime les krijgen in een school gefinancierd of gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid. Zie de betreffende rapporten voor duiding omtrent de (verschillen in) scope van de gegevens, zoals het Statistisch jaarboek van het Vlaams onderwijs, te raadplegen op <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/welke-gegevens-vind-je-in-dataloep#Leerlingenkenmerken>.

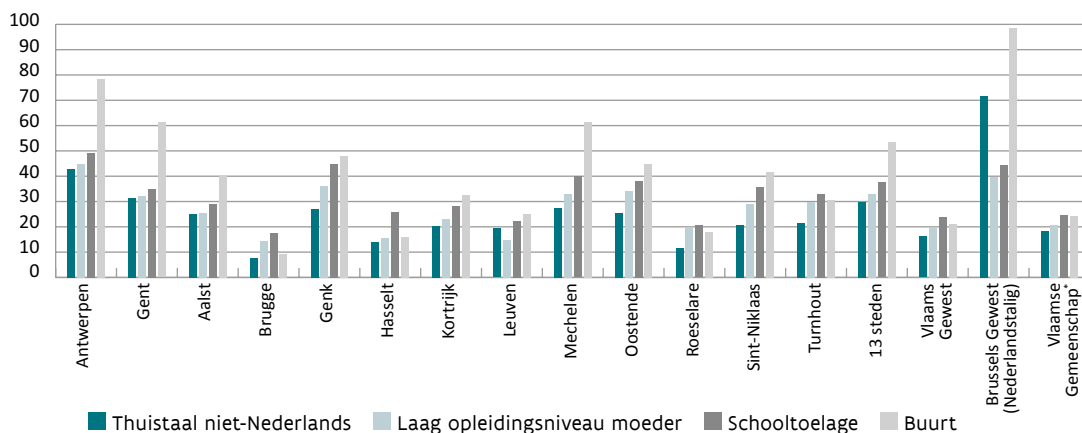
Onderwijskansarmoede-indicator in het gewoon lager onderwijs naar woonplaats, van 2008-2009 tot 2015-2016, getal tussen 0 (geen kansarmoede) en 4 (extreme kansarmoede).

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Antwerpen	2,00	2,02	2,03	2,05	2,09	2,11	2,12	2,15
Gent	1,56	1,56	1,57	1,56	1,60	1,56	1,58	1,59
Aalst	0,97	0,98	1,00	1,00	1,03	1,07	1,12	1,20
Brugge	0,65	0,59	0,60	0,58	0,55	0,49	0,49	0,49
Genk	1,67	1,65	1,62	1,60	1,58	1,57	1,51	1,56
Hasselt	0,74	0,73	0,72	0,72	0,76	0,75	0,69	0,71
Kortrijk	0,86	0,88	0,91	0,93	0,93	0,93	0,99	1,04
Leuven	0,78	0,78	0,78	0,76	0,78	0,78	0,79	0,81
Mechelen	1,56	1,56	1,59	1,62	1,64	1,64	1,64	1,62
Oostende	1,31	1,34	1,30	1,34	1,33	1,33	1,39	1,43
Roeselare	0,56	0,56	0,58	0,58	0,58	0,58	0,61	0,70
Sint-Niklaas	1,13	1,09	1,12	1,10	1,12	1,16	1,19	1,27
Turnhout	1,09	1,11	0,99	1,02	1,04	1,07	1,08	1,15
Totaal 13 steden	1,43	1,43	1,44	1,46	1,48	1,48	1,50	1,54
Vlaams Gewest	0,78	0,77	0,77	0,77	0,78	0,78	0,79	0,81
Brussels Gewest (Nederlandstalig onderwijs)	2,49	2,51	2,52	2,49	2,50	2,49	2,51	2,55
Vlaamse Gemeenschap*	0,83	0,83	0,83	0,83	0,85	0,85	0,86	0,88

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel leerlingen Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

Onderwijskansarmoede-indicator in het gewoon lager onderwijs naar woonplaats, in 2015-2016, naar onderliggende stellingen, in % van totaal aantal leerlingen.

* Vlaamse Gemeenschap omvat de gemeenten van het Vlaamse Gewest en van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (enkel leerlingen Nederlandstalig onderwijs).

Bron: Departement Onderwijs en Vorming.

HUISHOUDENS MET BETALINGSMOEILIKHEDEN

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat leeft in een huishouden met achterstallige betaling(en) voor huishuur/lening voor de woning, elektriciteit/water/gas/stookolie, aankopen op afbetaling, gezondheidsuitgaven, schoolkosten, kinderopvang en andere kosten wegens financiële redenen, tijdens het afgelopen jaar.

In de survey van de Stadsmonitor werd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad gevraagd of het gedurende het afgelopen jaar is voorgekomen dat de respondent zelf of een ander lid van het gezin 'één of meer rekeningen niet (op tijd) kon betalen om financiële redenen'. Daarbij werden volgende soorten betalingen voorgelegd aan de respondent: 1. 'huishuur/lening voor de woning', 2. 'rekening van elektriciteit/water/gas/stookolie', 3. 'gezondheidsuitgaven', 4. 'terugbetaling van aankopen op afbetaling (uitgezonderd voor de woning)', 5. 'schoolkosten', 6. 'kinderopvang' en 7. 'andere kosten'.

De respondenten konden telkens antwoorden met 'neen, dat is de voorbije 12 maanden niet voorgekomen', 'ja, het is al eens voorgekomen dat de rekening niet (op tijd) kon betaald worden' en 'niet van toepassing/weet niet'. Bij de berekening is geen rekening gehouden met 'niet van toepassing/weet niet'.

In 2011 en 2014 werden enkel de eerste 4 aspecten voorgelegd. In 2017 zijn daar 'schoolkosten', 'kinderopvang' en 'andere kosten' aan toegevoegd. In de tabel worden de resultaten gepresenteerd van een samengestelde variabele. Het gaat om het aandeel respondenten dat op minstens 1 van de 4 items voor de reeks 2011, 2014 en 2017 (exclusief de 3 bijkomende items 2017) of op 1 van de 7 items voor 2017 (inclusief) antwoordde 'ja, het is al eens voorgekomen dat ik de rekening niet (op tijd) kon betalen'.

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden inspanningen geleverd om armoede en uitsluiting te bestrijden (intentie 2.6). Armoede is een complex begrip dat verwijst naar een geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Financiële problemen zijn hier een belangrijk aspect van, maar ook drempels die worden opgeworpen om zich volwaardig te ontplooiën en maatschappelijk te participeren (intentie 2.1) behoren daartoe. Op stadsniveau is het daarbij belangrijk na te gaan of sommige stadsdelen al dan niet meer met armoede geconfronteerd worden (intentie 5.7).

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen zoals [Personen met overmatige schuldenlast](#) en is samengesteld uit volgende subindicatoren die in de respectievelijke hoofdstukken aan bod komen [Betaalbaarheid schoolkosten](#), [Betaalbaarheid van het wonen: betalingsmoeilijkheden](#), [Betaalbaarheid gezondheidszorg](#), [Betaalbaarheid van kinderopvang](#) en [Betaalbaarheid energie en water](#).

In 2017 leeft 15% van de inwoners van de 13 centrumsteden in een gezin met achterstallige betaling(en) voor huishuur/lening voor de woning, elektriciteit/water/gas/stookolie, aankopen op afbetaling, gezondheidsuitgaven, schoolkosten, kinderopvang of een andere kost. Het aandeel Vlamingen dat met dezelfde problemen geconfronteerd wordt, ligt heel wat lager. Tussen de steden zijn er grote verschillen, met de hoogste aandelen in Antwerpen (18%) en Genk (16%) en de laagste in Kortrijk (10%) en Leuven (11%). De rangorde blijft ongewijzigd als geen rekening wordt gehouden met schoolkosten, kinderopvang en andere kosten. Binnen de steden zijn de verschillen tussen de stadsdelen het grootst in Gent, Genk, Aalst en Sint-Niklaas.

Zonder schoolkosten, kinderopvang en andere kosten is een vergelijking met de metingen in 2011 en 2014 mogelijk. Ten opzichte van vorige metingen daalt het aantal stedelingen met betalingsproblemen. Ten opzichte van 2011 is er – op Aalst na – een daling in alle steden met uitschieters in Antwerpen, Gent en Kortrijk waar het aandeel inwoners met betalingsproblemen met minstens 5 procentpunten daalt. Ten opzichte van 2014 zet de daling zich in 2017 door, behalve in Aalst, Mechelen en Hasselt waar een lichte stijging valt waar te nemen.

Betalingsproblemen liggen hoger bij laaggeschoolden (21%) dan bij hooggeschoolden (9%). Van de jongere generaties (<45 jaar) geeft circa 1 op de 5 aan het voorbije jaar een betalingsprobleem te hebben gehad. Hoe ouder, hoe lager dit aandeel. Bij de niet-Belgen loopt het aandeel op tot 31%, bij de Belgen 13%. Het hoogste aandeel is terug te vinden bij alleenwonenden met kinderen, waarvan een derde opgeeft met betalingsproblemen geconfronteerd te worden. Bij partners zonder kinderen ligt dit aandeel lager dan 10%. Huurders (27%) worden er meer mee geconfronteerd dan eigenaars (10%).

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey. Voor meer detail over de stadsdeelresultaten kan men terecht op de respectievelijke websites van de betrokken steden.

Er is een verschil in de antwoordcategorieën in de Gemeentemonitor en de Stadsmonitor. In de Gemeentemonitor kon de respondent enkel 'ja' of 'nee'

antwoorden. In de Stadsmonitor kon de respondent naast 'ja' en 'nee' ook kiezen voor 'niet van toepassing / weet niet' en dit voor 6 verschillende items.

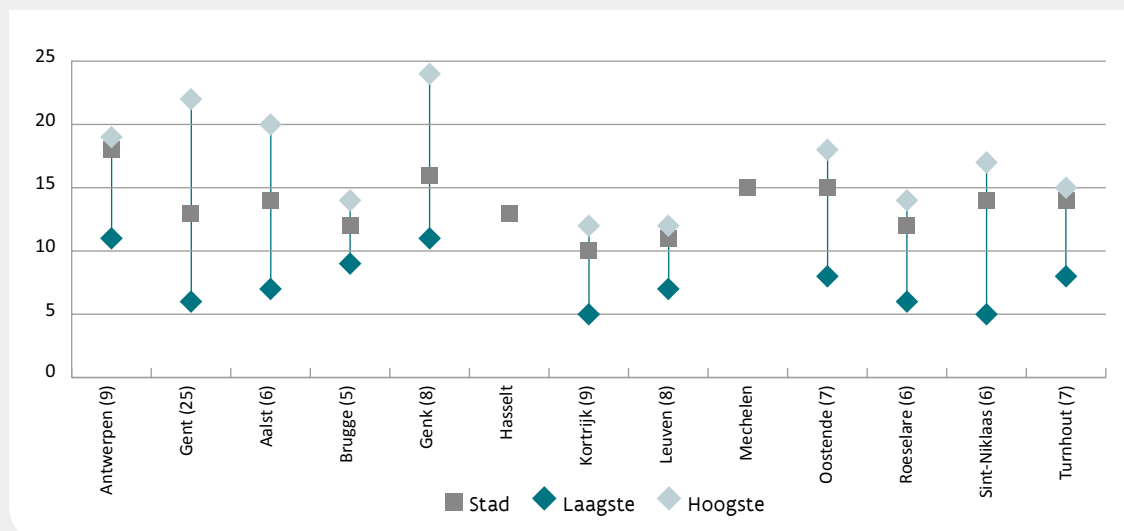
Huishoudens met betalingsmoeilijkheden, in 2011, 2014 en 2017, in %.

	2011 (4 items)	2014 (4 items)	2017 (4 items)	2017 (7 items)
Antwerpen	21	18	16	18
Gent	17	14	12	13
Aalst	14	12	14	14
Brugge	14	13	10	12
Genk	19	19	16	16
Hasselt	14	10	12	13
Kortrijk	15	12	9	10
Leuven	10	12	10	11
Mechelen	15	13	15	15
Oostende	15	16	13	15
Roeselare	12	11	11	12
Sint-Niklaas	15	14	13	14
Turnhout	17	16	13	14
Totaal 13 steden	17	15	13	15
Vlaanderen*	/	/	/	9

* Het cijfer voor Vlaanderen is berekend op basis van een samengevoegd bestand van de survey Gemeente- en Stadsmonitor voor 308 gemeenten in het Vlaamse Gewest. Er zijn kleine verschillen in de antwoordcategorieën. Zie Aandachtpunten.

Bron: survey Gemeente- en Stadsmonitor.

Huishoudens met betalingsmoeilijkheden (7 items), naar stadsdeel, in 2017, in %.

*De cijfers geven de range aan tussen het stadsdeel met het hoogste aandeel stedelingen die leven in een gezin met betalingsmoeilijkheden en het stadsdeel met het laagste aandeel. Voor Hasselt en Mechelen werden geen stadsdelen bevestigd. Het cijfer na de stadsnaam geeft het aantal stadsdelen dat per stad werd bevestigd.

Bron: survey Stadsmonitor.

SUBJECTIEVE ARMOEDE

Definitie

Aandeel (%) van de inwoners dat aangeeft moeilijk of zeer moeilijk rond te komen met het maandelijks beschikbaar inkomen van het gezin.

In de survey van de Stadsmonitor werd de volgende vraag voorgelegd aan een representatief staal van inwoners uit elke Vlaamse centrumstad: 'Kan je gezin met het maandelijks beschikbaar inkomen rondkomen?'. Onder gezin wordt iedereen verstaan met wie men samen een huishouden vormt en onder hetzelfde dak woont. Het maandelijks inkomen werd in de survey omschreven als het totaal van de inkomsten van het gezin, na aftrek van belastingen, alles inbegrepen zoals loon, maaltijdcheques, kindergeld, pensioen of andere inkomsten uit kapitaal, onroerende goederen e.d....

Respondenten konden antwoorden met 'heel erg moeilijk', 'moeilijk', 'het lukt om rond te komen met het huidige inkomen', 'het lukt om comfortabel te leven met het huidige inkomen' of 'weet niet'. Personen die aangeven moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen met het gezinsinkomen worden hier beschouwd als personen die leven in subjectieve armoede. De categorie 'weet niet' werd bij de berekening buiten beschouwing gelaten.

Toelichting

In een leefbare en duurzame stad worden inspanningen geleverd om armoede en uitsluiting te bestrijden (intentie 2.6). Armoede is een complex begrip dat verwijst naar een geheel van onderling verbonden vormen van uitsluiting op verschillende domeinen van het individuele en sociale leven. Financiële problemen zijn hier een belangrijk aspect van, maar ook drempels die worden opgeworpen om zich volwaardig te ontplooiën en maatschappelijk te participeren (intentie 2.1) behoren daartoe. Op stadsniveau is het daarbij belangrijk na te gaan of sommige stadsdelen al dan niet meer met armoede geconfronteerd worden (intentie 5.7).

Deze indicator is nauw verwant met andere indicatoren die armoede en uitsluiting in beeld brengen; zoals [Huishoudens met betalingsmoeilijkheden](#), [Fiscale inkomens beneden de kritische grens](#), [Energiearmoede huishoudens: afsluitingen](#), [Energiearmoede huishoudens: budgetmeters](#), [Personen in een gezin met lage werkintensiteit](#), [Personen met overmatige schuldenlast](#), [Kansarmoede-index Kind en Gezin](#) en [Onderwijskansarmoede-indicator](#).

In 2017 leeft 18% van de inwoners van de centrumsteden in subjectieve armoede, wat betekent dat ze zelf aangeven dat ze moeilijk tot zeer moeilijk rond kunnen komen met het maandelijks beschikbaar gezinsinkomen. Circa 4 op de 10 geeft aan rond te komen en een iets grotere groep geeft aan comfortabel te kunnen leven. Ter vergelijking: volgens Vlaamse cijfers voor 2016 leeft 14% van de bevolking in een gezin dat (zeer) moeilijk rondkomt met het beschikbare inkomen (zie VRIND 2017, pagina 217). In Antwerpen geeft 22% van de bevolking aan moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen. In Oostende gaat het om een vijfde. Laagste aandelen zijn er in Kortrijk, Hasselt, Brugge en Leuven. In Leuven leeft ruim de helft van de bevolking comfortabel. In Turnhout, Genk, Antwerpen en Oostende valt dit terug op minder dan 40%.

De binnenstedelijke verschillen zijn vrij groot. In Leuven blijft het verschil tussen het stadsdeel met het grootste aandeel subjectief armen en het laagste aandeel beperkt tot 5 procentpunten. In alle andere steden loopt dit op tot 10 procentpunten en meer. De grootste verschillen zijn er in Gent (17ppt.), Genk (16ppt.), Oostende en Roeselare (15ppt.).

Van de laaggeschoolden geeft bijna 30% aan moeilijk tot zeer moeilijk rond te komen, bij de hooggeschoolden is dit minder dan 10%. De subjectieve armoede ligt het laagst bij jongeren (<35 jaar). Daarna loopt de subjectieve armoede systematisch op met de leeftijd. Jongeren vinden ook meer dan ouderen dat ze comfortabel kunnen leven. Bij de jongeren (<35 jaar) geeft de helft en meer aan comfortabel te kunnen leven, bij de 65+-ers is dit minder dan een derde. Bijna 30% van de niet-Belgen voelt zichzelf subjectief arm, bij de Belgen ligt dit aandeel circa 10% lager. 38% van de alleenstaande ouders geven aan arm te zijn, bij partners met kinderen bedraagt dit 14%. Bij de werkenden gaat het om 12%, bij niet-werkenden om 24%. Bij de huurders geeft een derde aan in subjectieve armoede te leven, bij de eigenaars iets meer dan een tiende.

Aandachtspunten

Voor meer uitleg over de survey Stadsmonitor en de interpretatie van de resultaten: zie leeswijzer survey.

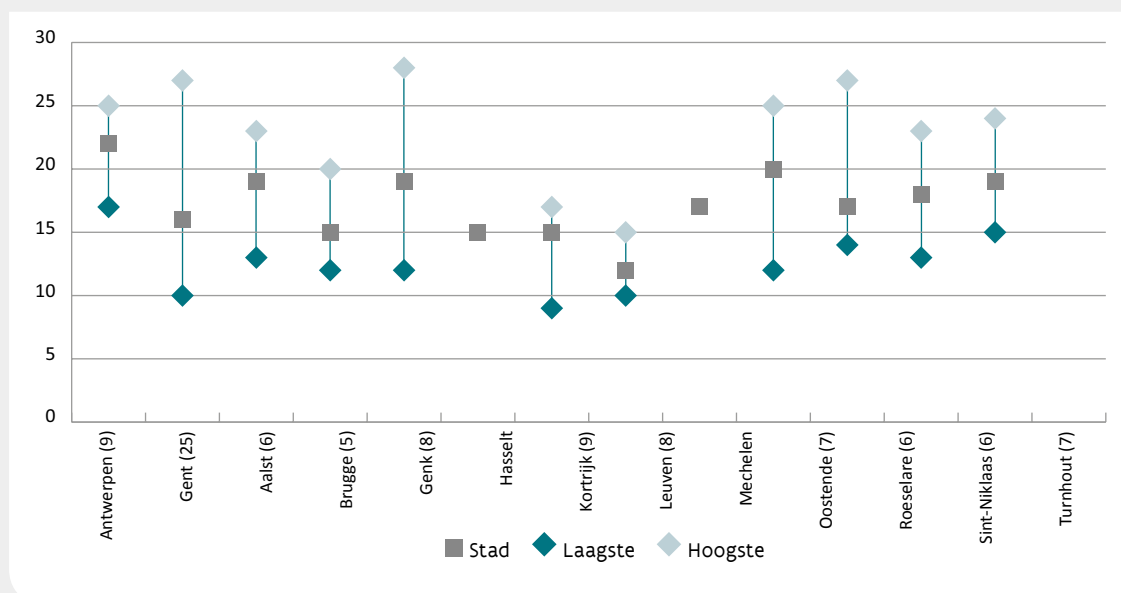
Voor meer detail over de stadsdeelresultaten kan men terecht op de respectievelijke websites van de betrokken steden.

Subjectieve armoede, in 2017, in %.

	Subjectief arm (moeilijk tot zeer moeilijk)	Het lukt om rond te komen	Het lukt om comfortabel te leven
Antwerpen	22	41	38
Gent	16	36	49
Aalst	19	41	40
Brugge	15	40	46
Genk	19	42	38
Hasselt	15	37	48
Kortrijk	15	39	46
Leuven	12	34	53
Mechelen	17	41	42
Oostende	20	43	37
Roeselare	17	41	41
Sint-Niklaas	18	41	41
Turnhout	19	42	39
Totaal 13 steden	18	39	43

Bron: survey Stadsmonitor.

Subjectieve armoede, naar stadsdeel*, in 2017, in %.

*De cijfers geven de range aan tussen het stadsdeel met het hoogst aantal stedelingen die leven in subjectieve armoede en het stadsdeel met het laagste aandeel. Voor Hasselt en Mechelen werden geen stadsdelen bevroegd. Het cijfer na de stadsnaam geeft het aantal stadsdelen dat per stad werd bevroegd.

Bron: survey Stadsmonitor.